

Stålmanifest inför EU-mandatperioden 2024–2029

Sex nödvändiga ramvillkor för en fossilfri
och konkurrenskraftig järn- och stålindustri
– i både Sverige och EU.

Jernkontoret

Innehåll

Förord	1
1. En klimatpolitik som sänker utsläppen och värnar europeisk industri.....	2
2. Energipolitik för ett fossilfritt Europa	3
3. Lagstiftning som främjar miljönytta och resurseffektivitet.....	5
4. En fungerande inre marknad och frihandel – konkurrens på lika villkor	7
5. Fortsätt utveckla stålrelevant europeisk forskning	8
6. Ett bättre fungerande EU – med större svenskt inflytande.....	9

Fotografier: Pia Nordlander, www.bildn.se

Förord

Jernkontoret är rösten för bästa möjliga villkor för järn- och stålindustrin i Sverige. Idag är den svenska järn- och stålindustrin globalt konkurrenskraftig, ledande i den gröna omställningen, och bidrar med ett exportvärde på mer än 70 miljarder kronor varje år. Stålföretagen finns i hela Sverige, från norr till söder, och är ofta den största industriarbetsgivaren i de kommuner där vi är verksamma, med viktiga bidrag till jobb, välfärd och BNP.

Järn- och stålindustrins starka ställning kan dock inte tas för given. Stora delar av industrins villkor avgörs av politiska beslut som tas inom EU. I Europavalet 2024 står därför mycket på spel för järn- och stålindustrins framtid.

Vi lämnar en mandatperiod där EU har tagit viktiga klimatpolitiska steg mot klimatneutralitet 2050, vilket är centralt för att skapa ett gemensamt regelverk för den gröna omställningen av vår industri. Samtidigt finns andra brister, som behöver åtgärdas. EU:s miljö rätt har blivit alltmer detaljstyrande och ökat regelbördan för företagen. Den tidigare väl fungerande inre marknaden har skadats som en följd av uppluckrade regelverk för statsstöd och den gemensamma energipolitiken saknar fortsatt en tydlig riktning mot fossilfrihet. På dessa områden behöver Sveriges positioner och unika förutsättningar få bättre genomslag.

De extra kostnader som genom politiska beslut möter industrin i Europa slår direkt mot konkurrenskraften och därmed förmågan till omställning och välfärdsskapande. Utan konkurrenskraftiga och innovativa bolag kommer varken utsläppen att sänkas eller våra ekonomier att utvecklas.

För jobben, klimatet och försörjningstryggheten är det viktigt att EU och Sverige har en konkurrenskraftig järn- och stålindustri även i framtiden. Det är företagen som leder arbetet mot ett fossilfritt samhälle, som stärker konkurrenskraften och oberoendet mot omvärlden. Här har den svenska järn- och stålindustrin ledarrollen – i Sverige, Europa och världen.

För att lyckas med omställningen och säkra framtida konkurrenskraft behövs tillväxtfrämjande politiska ramverk på en rad områden. I detta stålmanifest för Europavalet 2024 presenteras sex nödvändiga ramvillkor för en fossilfri och konkurrenskraftig stålindustri.

Annika Roos
Verkställande direktör
Jernkontoret

1. En klimatpolitik som sänker utsläppen och värnar europeisk industri

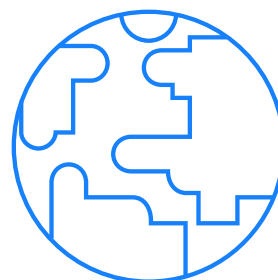
EU har med Fit for 55 en mycket ambitiös klimatpolitik, som gynnar företag som ligger långt fram i omställningen. Med ramvillkoren på plats avgörs omställningens hastighet främst av tillgång till teknik, energiförsörjning, tillståndsprocesser och ekonomi. För att lyckas med klimatneutralitet till 2050 är det nu betydligt viktigare att förbättra dessa förutsättningar än att ytterligare driva upp kostnaderna för utsläpp.

EU:s klimatpolitik behöver utvecklas för att bättre värna den internationellt konkurrensutsatta industrin och skapa en rättvis balans mellan olika samhällssektorer för tiden efter 2030. På den globala marknaden konkurrerar europeisk stålindustri med regioner där det planeras för stora fossilbaserade produktionsökningar och där utsläppskraven är betydligt lägre än i det ambitiösa

regelverk som finns i Europa. Införandet av gränjusteringsmekanismen (CBAM) kan vara ett steg i rätt riktning, men är med dagens utformning otillräcklig för exportindustrin.

Den svenska stålindustrin har goda förutsättningar att i princip bli utsläppsfria till 2050, men det kommer att finnas vissa marginella utsläpp kvar i produktionen även efter att de stora utsläppen fasats ut, till exempel via legeringsämnen eller förbrukning av grafitelektroder i ljusbågsugnar. Dessa utsläpp kommer vara så små att en utsläppshandel inte kommer att vara en effektiv lösning. I stället behöver alternativa vägar för att reglera dessa utsläpp finnas på plats i god tid innan handeln med utsläppsrätter avslutas.

- ✓ Efter 2030 bör utsläppsminskningar för att nå EU:s 2040 och 2050-mål fördelas rättvist mellan nuvarande handlande och icke-handlande sektorer. Industri och kraftproduktion har genom EU:s utsläppshandelssystem (ETS1) tagit en större andel av de samlade europeiska utsläppsminskningarna fram till 2030 än andra sektorer.
- ✓ Utsläppstaket för EU-ETS1 efter 2030 bör anpassas till EU:s klimatmål för 2040 och 2050.
- ✓ CBAM och ETS behöver anpassas eller kompletteras för att inte missgynna export från EU. Stålindustrin exporterar idag produkter som gör klimatnytta, vilket bör uppmuntras.
- ✓ Reglera kvarvarande restutsläpp i industrin med alternativa styrmedel när utsläppshandeln inte längre är ett effektivt verktyg.

2. Energipolitik för ett fossilfritt Europa

För att klara omställningen till fossilfrihet och samtidigt möta konkurrensen från resten av världen och stimulera en ökad industriell verksamhet är en stabil energiförsörjning till konkurrenskraftiga kostnader central. EU:s regelverk behöver därför säkerställa att minskade utsläpp och ökad elektrifiering sker i kombination med ökad konkurrenskraft. EU som helhet står inför ett kraftigt ökat elbehov samtidigt som gemensamma regleringar ställer krav på viss mängd förnybar kraftproduktion. Det begränsar medlemsstaternas val av elmix och hämmar möjligheterna till en ökad kostnadseffektiv elproduktion. Utöver långsiktiga villkor för elproduktion- och distribution är en viktig del i omställningen att utveckling och användning av bioenergi för industriella syften prioriteras i EU-arbetet.

En rätt dimensionerad sammankoppling med våra grannländer behövs för att bygga ett kostnadseffektivt system som kan hantera variationer i produktion och yttre

påfrestningar. Samtidigt skapar nationell energipolitik med självbestämmande över elmixen både möjligheter och begränsningar som får konsekvenser för det egna landet och för Europa som helhet. Kostnaderna för negativa spridningseffekter kan inte bäras av dem som inte haft inflytande över besluten.

Inte minst handlar det om att säkra leveransen av fossilfri elkraft som kan ersätta andra bränslen direkt, eller fungera som insatsvara i produktionen av till exempel vätgas. Utfasningen av fossila bränslen behöver fortsätta – samtidigt som tillräckliga systemtjänster för elsystemets funktion upprätthålls och utbyggnaden sker med kostnadseffektivitet i fokus. Kraftsystemets robusthet och systemkostnad behöver vid sidan av den höga hastighet som krävs för utbyggnaden utgöra en tydligare utgångspunkt för den kommande kommissionens arbete. Då är det nödvändigt att utbyggnaden av alla fossilfria kraftslag främjas.

- ✓ I alla kommande initiativ inom den europeiska energipolitiken behöver industrins behov och förutsättningar inkluderas i syfte att öka konkurrenskraften och stimulera industriella investeringar i Europa. EU:s mål för energieffektivisering får inte vara ett hinder för industriell utveckling och omställning. Nationella tak för energianvändningen blir kontraproduktivt och leder till suboptimering om det begränsar möjligheter till investeringar som minskar klimatutsläppen och ökar tillväxten.
- ✓ EU bör främja utbyggnaden av all fossilfri kraft, inklusive kärnkraft. Målet om andel förnybar energi i EU:s energipolitik bör tas bort. Konkreta lösningar som kan ge betydande minskningar av koldioxidutsläppen behöver istället prioriteras. Försörjningstrygghet, kostnadseffektivitet och ett stabilt fossilfritt elsystem är centralt, liksom åtgärder som främjar användningen av bioenergi för industriella syften.
- ✓ Ansvar för att öka andelen fossilfri elektricitet i hela systemet bör ligga på kraftproducenterna. Att med lagstiftning tvinga in kunderna i ett system av garantier och bevis för elektricitetens härkomst leder till en betungande administrativ börda och ökade kostnader.
- ✓ En framtida europeisk elmarknad behöver skapa förutsättningar för ett robust och kostnadseffektivt kraftsystem med långsiktiga investeringar som säkerställer både energi och effekt vid varje tillfälle. För att klara framtida energikriser, måste elmarknaden också ha en förmåga att hantera tillfälliga prischocker, samtidigt som prissignalerna bidrar till att hålla systemet i balans.
- ✓ En sammankoppling av el- och vätgassystem behöver hanteras med stor vaksamhet, så att svenska energikunders intressen tillvaratas och konkurrenskraften för svensk industri stärks. I ett läge med kraftigt ökande nationella elbehov är det viktigt för svenska företrädare att värna svenska elkonsumenters möjligheter att tillgodose sina behov till konkurrenskraftiga kostnader. En fortsatt sammankoppling av ländernas elsystem behöver också bygga på en fungerande prissättning i alla länder så att inte obalanser i ett land får spridningseffekter till andra. Därför bör elhandelsområden införas i fler länder än idag, framför allt i Tyskland.
- ✓ Industrins arbete för en allt effektivare och optimerad energianvändning behöver gå hand i hand med respektive företags konkurrenskraft och ambitioner att klara omställningen. EU-regleringen måste därför lämna detaljstyrningen och underlätta för företagen att själva besluta om lämpligaste teknikval och dito användning av interna resurser i arbetet.

3. Lagstiftning som främjar miljönytta och resurseffektivitet

Stålindustrin har historiskt haft en betydande miljöpåverkan och har därför under lång tid arbetat med miljöförbättringar. Teknikskiften har lett till stora utsläppsminskningar och den goda lokala omgivning vi idag har kring stålindustrins anläggningar. Denna positiva utveckling står samtidigt i stark kontrast till den lavinartade ökning av nya och reviderade miljöreglerverk och ökade rapporteringskrav som kommer från EU. Den samlade rapporterings- och bevisbörda för företagen medför ofta liten eller ringa miljönytta.

Stålindustrin behöver, utöver skrot- och malmråvara samt energi, stora mängder vatten för att producera stål, både under nuvarande produktionsprocesser och med kommande vätgasdrivna processer. Dagens vattenlagstiftning är tyvärr omodern och statisk, och dåligt utformad för att hantera kommande förändringar. Varje ny investe-

ring kan falla på en enskild parameter, trots att investeringen som helhet skapar miljönytta. Vattenlagstiftningen behöver vara en fungerande helhet.

Stålindustrins miljöarbete har också bidragit till att förbättra hanteringen av resurser och material. Idag tillverkar svenska företag stål med hög kvalitet och specifika egenskaper, i system som möjliggör hög återvinningsgrad. För att upprätthålla detta behöver nya initiativ inom EU baseras på vetenskaplig grund. Det innebär bland annat att krav kopplade till produkter är teknik- och materialneutrala, och bedömning av kemikalier baseras på risk, framför allt exponeringsrisk, inte inneboende egenskaper. Standardisering, inom EU och internationellt, har här en viktig roll. Samarbetet med aktörer längs värdekedjan när ny lagstiftning utformas är en annan viktig del.

- ✓ Sätt miljönyttan främst och minska detaljstyrningen för att gynna tillväxt, konkurrenskraft och innovation. Kommissionen bör intensifiera sitt arbete för förändringar som leder till minskade rapporteringskrav, som gör verklig skillnad för företagen. Dessutom behöver dubbelreglering mellan EU-lagstiftning och svensk lagstiftning, exempelvis Industriutsläppsdirektivet och miljöbalken, tas bort.
- ✓ Anpassa vattendirektivet till att kunna hantera samhällsutveckling. Målet bör istället vara ett resilient vattensystem i EU som också säkerställer förutsättningar för nödvändiga investeringar. På kort sikt kommer undantag från nuvarande miljökvalitetsnormer att behövas.
- ✓ Skapa bättre förutsättningar för resurseffektiv och säker materialförsörjning, genom lagstiftning som baseras på vetenskaplig grund, är teknik- och materialneutral och tas fram i samarbete med berörda aktörer, till exempel i det internationella standardiseringsarbetet kring cirkulär ekonomi.

4. En fungerande inre marknad och frihandel – konkurrens på lika villkor

Svensk järn- och stålindustri exporterar mellan 85 och 95 procent av produktionen till fler än 140 länder runt om i världen, samtidigt som många insatsvaror måste importeras. En fri internationell handel, utan hinder och som värnas av ett stabilt internationellt regelverk, är därför mycket betydelsefull för den svenska järn- och stålindustrin. En stabil världshandelsorganisation (WTO) med internationellt accepterade handelsregler samt en fungerande och effektiv mekanism för tvistlösning är av yttersta vikt för både Sverige och den svenska stålindustrin.

Det är också angeläget att den fria internationella handeln inte störs av konkurrens-snedvridande subventioner. Subventionerad export från länder utanför EU, som snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen när den når EU-marknaden kan neutraliseras med hjälp av EU:s gemensamma handelspolitiska skyddsinstrument.

Det är grundläggande att konkurrensen på EU:s inre marknad präglas av neutrala villkor utan snedvridande statliga stöd. EU:s regelverk har historiskt varit återhållsamt med att tillåta statliga stöd i medlemsländerna. Denna restriktiva hållning har luckrats upp på senare tid genom att medlemsstaterna fått betydligt större utrymme och möjligheter att lämna stöd i olika former till sina företag. Detta har skadat och snedvridit konkurrensen på EU:s inre marknad, vilket har gynnat företag i länder som av tradition gärna lämnar stöd och dessutom har råd att använda skattemedel till detta. Här finns stora skillnader mellan EU:s medlemsstater. EU behöver agera för att återupprätta en mer neutral konkurrenssituation på den nu skadeskjutna inre marknaden.

- ✓ Värna en stabil världshandelsorganisation (WTO) med internationellt accepterade handelsregler samt en fungerande och effektiv mekanism för tvistlösning.
- ✓ EU bör använda de befintliga handelspolitiska skyddsinstrumenten vid behov. Svenska Europaparlamentariker bör ta en aktiv del i handelsfrågor och bidra i arbetet för att säkerställa att europeiska företag kan konkurrera under likartade villkor.
- ✓ Stärk EU:s konkurrenskraft genom att skapa en neutral konkurrenssituation, specifikt genom att förmå medlemsstaterna att återigen bli mer restriktiva med företagssubventioner. Den inre marknaden är EU:s främsta fördel. Under de senaste åren har den inre marknaden blivit skadeskjuden som en följd av omfattande statsstöd.

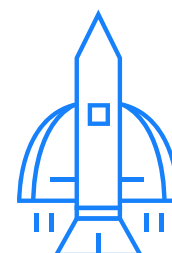
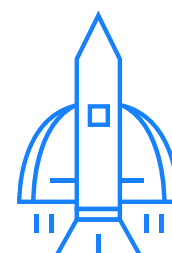
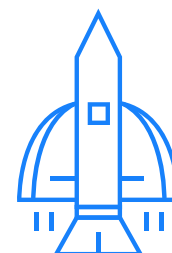
5. Fortsätt utveckla stålrelevant europeisk forskning

Svenska stålföretag har idag ett omfattande internationellt forskningssamarbete – inom det egna företaget, inom värdekedjor och inom ramen för många olika typer av offentligt finansierade program. Genomtänkt och selektivt internationellt forskningssamarbete är till stor nytta för industrin då mervärdet av forskningssamarbeten framför allt är den internationella uppkopplingen. Utöver ett resurstillskott bidrar europeiska projekt till intern teknikutveckling, kompetensförsörjning och breddning av nätverk.

Svenska stålföretag har lång erfarenhet av europeiskt samarbete inom ramen för det dedikerade programmet ECSC/RFCS (Kol- och stålforskningsfonden) som har årliga utlysningar. Sverige är en aktiv part inom

relevanta europeiska partnerskap, i synnerhet Clean Steel Partnership och Processes4planet, inom Horizon Europe, och har haft gott utfall från ansökningar inom dessa partnerskap. Dessa program innebär att det kommer att finnas utlysningar som är mycket relevanta för den svenska stålindustrin åtminstone fram till 2027. Det är betydelsefullt att arbeta för att det ska finnas relevanta utlysningar även därefter, vilket kräver att industrin har en aktiv roll i både utformandet och utvärderande av innehållet i olika program och insatser. En viktig förutsättning för att möjliggöra deltagande av akademiska parter är att ersättningsgraden är tillräckligt hög för att täcka deras kostnader.

- ✓ Bibehåll finansiering och utveckla fortsatt stålrelevant innehåll inom EU:s ramprogram. Den svenska medverkan i partnerskap är viktig att utveckla för att påverka utlysningar för att de ska vara så relevanta som möjligt för svenska aktörer och svenska förhållanden.
- ✓ Europeiska forskningsprogram behöver ha tillräckliga ersättningsnivåer. Redan idag har vissa program för låga nivåer, vilket är ett hinder för deltagande från svenska institut och högskolor. Möjligheten till planeringsbidrag för ansökningar bör behållas, och möjligheten att söka svenskt stöd som kompletterar EU-stödet bör återinföras.
- ✓ Europeiska projekt bör expertgranskas och inte sönderdelas i för många och små leveransobjekt, vilket annars leder till att målet går förlorat.
- ✓ EU:s forskningsprogram bör även fortsättningsvis möjliggöra för järn- och stålindustrin att fortsätta programbevakning, partnerskapsengagemang konsortiebildning och ansökningar. Detta kräver ett bibehåll och utvecklat gott och aktivt deltagande i programkommittéer samt förankring via expertgrupper tillsatta av Vinnova.

6. Ett bättre fungerande EU – med större svenskt inflytande

Politik, myndigheter och näringsliv behöver gemensamt arbeta för att nyttja EU-medlemskapet till att stärka svensk konkurrenskraft och underlätta den gröna industrialiseringen. Det är viktigt att Sverige under den kommande femårsperioden ökar sina insatser, både från offentlig och privat sida. För att lyckas krävs en genomtänkt svensk strategi för att, inom alla EU-institutioner, uppnå reell påverkan.

Arbetet för att tillsätta den svenska EU-kommissionären och positioner i Europaparlamentet är viktiga steg för att öka inflytan-

det, men minst lika viktigt är ett strategiskt arbete för att öka representation på tjänstemannapositioner inom EU-institutionerna.

För att säkerställa en enhetlig EU-rätt behöver en rad reformer genomföras så att lagstiftningar inte överlappar eller är motstridiga. EU bör under kommande femårsperiod, inte bara för de filer som ligger under industripolitiken utan samtliga lagstiftningsfiler, ha fokus på konsekvenser för konkurrenskraften. En satsning liknande EU:s gröna giv behövs, men denna gång med fokus på att höja den europeiska konkurrenskraften.

- ✓ Sverige bör driva på för att den svenska kommissionären ska få en industrirelevant post inom industri, klimat eller energi. Svenska partier bör sträva efter att deras Europaparlamentariker sitter med i industrirelevanta utskott och värna svenska intressen genom att ta sig an viktiga lagstiftningsfiler för Sverige och svensk industri.
- ✓ En gemensam strategi för att flytta fram Sveriges positioner inom EU bör tas fram. Den befintliga strategin om att öka representationen i EU-institutionerna bör ligga som grund och utvecklas. Ett större fokus bör läggas på EU-kommissionen, där de första stegen mot ny lagstiftning tas. Strategin bör drivas av regeringen, men inkludera ett aktivt deltagande från företag, akademi, civilsamhälle och näringslivsorganisationer. Den svenska strategin bör ha industrins konkurrenskraft som utgångspunkt.
- ✓ All kommande lagstiftning bör konsekvensbedömas ur konkurrenskraftssynpunkt och regler som aktivt stärker konkurrenskraften utarbetas. Sverige behöver ta en ännu mer aktiv roll i framtagandet av de analyser som ligger till grund för kommissionens konsekvensbedömningar och nya förslag.
- ✓ Säkerställ en enhetlig EU-rätt, det vill säga genomför en reform av befintlig lagstiftning så att den är konsekvent och inte överlappande. Svensk överimplementering av EU-direktiv behöver också upphöra.

Den svenska järn- och stålindustrins branschorganisation

Jernkontoret grundades 1747 och ägs sedan dess av de svenska järn- och stålföretagen. Jernkontoret företräder järn- och stålindustrin i frågor som berör handelspolitik, forskning och utbildning, standardisering, energi, miljö, hållbarhet samt transportfrågor. Jernkontoret leder den gemensamma nordiska stålforskningen. Dessutom utarbetar Jernkontoret branschstatistik och bedriver bergshistorisk forskning.

Stålets centrala roll i samhällsutvecklingen innebär att vi som arbetar i stålindustrin har ett ansvar att bidra till ett långsiktigt hållbart samhälle. Järn- och stålföretagen i Sverige har enats om en vision för 2050:

Stål formar en bättre framtid

www.jernkontoret.se/visionen

2050

Vill du veta mer?

Om du har några frågor eller funderingar, tveka inte att höra av dig till oss på Jernkontoret.

08 679 17 00 • office@jernkontoret.se • www.jernkontoret.se